

BIOR

PĀRTIKAS DROŠĪBAS, DZĪVNIĒKU VESELĪBAS
UN VIDES ZINĀTNISKAIS INSTITŪTS

Leļupes iela 3, Rīga, Latvija, LV-1076, tālr.: +371 67620526, fakss: +371 67620434, e-pasts: bior@bior.lv, www.bior.lv, reģ. Nr. 90009235333

30.05.2016 Nr. 17-1/116
Uz _____ Nr. _____

Zemkopības ministrijas
Zivsaimniecības departamentam

Par zivju resursu mākslīgās atražošanas plānu 2017.-2020. gadam

Pārtikas drošības dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts nosūta ZM Zivsaimniecības departamentam rekomendācijas zivju resursu mākslīgās atražošanas plānam 2017.-2020. gadam.

Plāna mērķis: Ilgtspējīgi izmantojami un daudzveidīgi publiski pieejamie iekšējo ūdeņu zivju resursi Latvijā

Plāns ietvers:

- 1) Zivju resursu mākslīgās atražošanas pamatnostādnes, kas nodrošinās zinātniski pamatotu vērtīgo zivju resursu ilgtspēju un daudzveidību publiski izmantojamajos ūdeņos, kā arī mazinās antropogēnās ietekmes radītos zaudējumus un sekmēs ilgtspējīgas zvejas un makšķerēšanas attīstības iespējas Latvijā.
- 2) Zušu krājumu pārvaldību – resursu papildināšanu un monitoringu, kas nodrošinās Latvijas Nacionālā zušu krājumu pārvaldības plāna 2009.–2013.gadam un plāna 2015.-2016.gadam īstenoto pasākumu pēctecību un ilgtspēju, ievērojot Padomes 2007. gada 18. septembra Regulā (EK) Nr. 1100/2007, ar ko nosaka pasākumus Eiropas zušu krājumu atjaunošanai izvirzīto mērķi un pasākumus tā sasniegšanai.

Rīcības virzieni plāna mērķa sasniegšanai:

1. Gaujas un Ventas upju baseinu apgabalu publisko upju ceļotājzivju resursu papildināšana;
2. Daugavas upju baseina apgabala ezeru un upju zivju resursu papildināšana HES kaskādes radīto zaudējumu kompensācijai;
3. Citu publiski pieejamo ezeru un upju zivju resursu papildināšana;

SANĒMIS
Zemkopības ministrija
06.06.2016
Nr. 2361/2016

4. Zušu krājumu papildināšana un monitorings zušu krājumu pārvaldības pasākumu ietvaros;
5. Zivju resursu makslīgās atražošanas zinātniskā novērtējuma nodrošināšana.

Ieteikumi 1.rīcības virziena (Gaujas un Ventas upju baseinu apgabals) īstenošanai:

- Jāturpina laša un taimiņa smoltu-viengadnieku, taimiņa smoltu-divgadnieku, straute foreles, ceļotājsīgas, zandartu un zušu vienasaras mazuļu un nēga kāpuru ielaišana.
- Būtiski upēs izlaist dažāda vecuma lašus un taimiņus. Vienasaras mazuļu izlaišana veicama rudenī (septembrī, oktobra sākumā) un nelielā daudzumā - jūnijā.
- Straute foreles izlaišanas apjomus var palielināt, bet ceļotājsīgas un zandarta apjomus saglabāt vismaz iepriekšējā līmenī, jo pēc šo sugu zivīm ir ievērojams resursu izmantotāju pieprasījums.
- Lietderīgi uzsākt zušu audzēšanu un izlaišanu arī tajās dabiskās ūdenstilpēs, kurās zuši netiek ielaisti plāna 4. rīcības virziena ietvaros. Atbalstāma pieaudzētu zušu mazuļu ielaišana zvejas un makšķerēšanas iespēju uzlabošanai, lai palielinātu zivsaimniecisko produktivitāti ezeros, kuros ir labvēlīgi zušu augšanas apstākļi, taču ir apgrūtināta vai neiespējama zušu dabiska ieceļošana.
- Gaujā un Ventā nēgu kāpuru dzīvotnes ir pietiekamā daudzumā, bet, la palielinātu nēgu nozvejas, nēgu kāpuru izlaišanas apjomus jaunajā plāna īstenošanas periodā var palielināt.
- Sakarā ar to, ka līdaku krājumi Gaujas un Ventas baseinu apgabalos ir stabilā stāvoklī, turpmāka līdaku izlaišana šajos ūdeņos nav nepieciešama.
- Plāna 1. rīcības virziena realizācijas nodrošināšanu uzticēt institūtam BIOR, neuzliekot par obligātu pienākumu veikt iepirkumu no privātajām zivju audzētavām (iemesls: nesekmīga līgumsaistību izpilde 2011.-2016.gadā no privāto z/a puses).

Plānotie zivju mazuļu, smoltu un nēgu kāpuru ielaišanas apjomi (gab.) 1.rīcības virziena īstenošanai

Suga, attīstības stadija	2017	2018	2019	2020	Ieteicamais izlaišanas laiks
Laša un taimiņa smolti	250 000	250 000	250 000	250 000	Pavasaris, kad ūdens temperatūra upē sasniedz 10°C

Taimiņa smolti divgadnieki	-	10 000	10 000	10 000	Pavasaris, kad ūdens temperatūra upē sasniedz 8°C
Laša un taimiņa mazuļi	320 000	320 000	320 000	320 000	Jūnijs- oktobris
Ceļotājsīgas mazuļi	50 000	50 000	50 000	50 000	Maijs; augusts-septembris
Zandarta mazuļi	300 000	300 000	300 000	300 000	Jūlijs, augusts
Strauta foreles mazuļi	100 000	100 000	100 000	100 000	Jūlijs- Jūnijs septembris
Zuša mazuļi	1 000	1 000	1 000	1 000	Maijs- septembris
Nēga kāpuri	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	Maijs, jūnijs
KOPĀ	6 021 000	6 031 000	6 031 000	6 031 000	

Konkrētas ielaišanas vietas un laiks dalījumā pa izlaižamo zivju sugu un nēgu attīstības stadijām un apjomiem tiks noteiktas ikgadējā zivju mazuļu izlaišanas plānā.

Ieteikumi 2.rīcības virziena (Daugavas upju baseina apgabals) īstenošanai.

HES kaskādes darbība turpina negatīvi ietekmēt zivju resursus nemainīgā līmenī, tāpēc:

- Laša, taimiņa mazuļu un smoltu ielaišana jāatstāj iepriekšējā apjomā.
- Zandarta, vimbas, sīgas, līdakas mazuļu ielaišana jāatstāj iepriekšējā apjomā.
- Jāturpina audzēt izlaišanai taimiņa un laša smolti. Jāparedz smoltu divgadnieku audzēšana.
- Līdaku pavairošana ir jāturpina, jo līdakas dabīgi nārsto ūdenstilpju piekrastes joslā, kas ir pakļautas ūdens līmeņa svārstībām Daugavas HES uzpludinājuma zonās. Būtu lietderīgi izlaist līdaku mazulus līdz 2 g.
- Ezeros virs HES jāielaiž akvakultūrā paaudzēti zušu mazuļi.

Plānotie zivju mazuļu un smoltu un nēgu kāpuru ielaišanas apjomi 2.rīcības virziena īstenošanai

Zivju suga, attīstības stadija	2017	2018	2019	2020	Ieteicamais izlaišanas laiks

Laša un taimiņa smolti	600 000	600 000	600 000	600 000	Pavasaris, kad ūdens temperatūra upē sasniedz 10°C
Taimiņa smolti divgadnieki	10 000	10 000	10 000	10 000	Pavasaris, kad ūdens temperatūra upē sasniedz 8°C
Laša un taimiņa vienasaras mazuļi	Ne vairāk kā 70 000	Ne vairāk kā 70 000	Ne vairāk kā 70 000	Ne vairāk kā 70 000	Jūlijs- oktobris
Līdakas vienasaras mazuļi	15 000	15 000	15 000	15 000	Maijs- septembris
Zandarta, vimbaa, ceļotājsīgas mazuļi	700 000	700 000	700 000	700 000	Maijs- septembris
Iezīmēti zuša mazuļi	2 000	4 000	4 000	6 000	Septembris, oktobris
Nēga kāpuri	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	Maijs, jūnijs
KOPĀ	6 370 000	6 370 000	6 370 000	6 370 000	

Konkrētas ielaišanas vietas un laiks dalījumā pa izlaižamo zivju sugu un nēgu attīstības stadijām un apjomiem tiks noteiktas ikgadējā zivju mazuļu izlaišanas plānā.

Ieteikumi 3.rīcības virziena (Citi publiski pieejamie ezeri un upes) īstenošanai:

Zivju resursu papildināšana notiek par Zivju fonda līdzekļiem. Zivju resursu palielināšanu var īstenot divos veidos:

- 1) papildinot zivju krājumus, ielaižot zivsaimnieciski izmantojamo zivju sugu mazuļus, smoltus un kāpurus;
- 2) radot dabiskai atražošanai labvēlīgākus apstākļus, mazinot antropogēno ietekmi (veidojot nārsta vietas, attīrot no aizauguma ūdenstilpes, nojaucot aizsprostus utt.).

Ieteikumi:

- Rekomendētās zivju sugas: alata, līdaka, zandarts, vēdzele, sīga, straute forele, taimiņš.
- Līdaku kāpuru atražošanai ļoti būtiski ievērot reģionālo principu. No cita reģiona atvestie līdaku kāpuri klimatisko apstākļu dēļ var būt lielāki vai mazāki, un, kad šķīlsies vietējie kāpuri, tie kļūst par barības bāzi atvestajām līdakām vai arī pretēji.

- Vienvasaras līdaku un zandartu mazuļi pirms izlaišanas sašķirojami pēc lieluma (līdzīgi kā laši un taimiņi), jo ja vienlaicīgi tiek izlaistas dažāda izmēra līdakas, lielākie īpatņi pārvešanas laikā, kā arī tūlīt pēc izlaišanas apēd mazākos.
- Ņemot vērā atražošanas izmaksu efektivitāti, nav vēlams laist par 30 g lielākus līdakas, zandarta un vēdzeles vienvasaras mazuļus.
- Ierosinājums Zivju fonda projekta pieteikumā ieviest zivju krājumu līdzšinējās papildināšanas pasākumu novērtējuma sadaļu, kurā projekta pieteicējs parādītu, kā pieaudzis makšķernieku skaits vai nozvejas apjoms pēc iepriekšējā zivju ielaiduma.

Plānotie zivju kāpuru, mazuļu un smoltu ielaišanas apjomi 3.rīcības virziena īstenošanai

Sasniedzamie rādītāji

Rezultatīvais rādītājs	2017	2018	2019	2020
Realizēto projektu skaits	60	60	70	70
Publisko ūdenstilpju skaits, kurās papildināti zivju resursi	50	50	60	60
Pasākumi, kas saistīti ar zivju resursu stāvokļa uzlabošanai paredzētiem darbiem (nārsta vietu uzlabošana, migrācijas ceļu attīrīšana) u.c.	10	10	10	10

Rekomendējamās zivju sugas

Suga	Vecums, attīstības stadija	Svars izlaišanas laikā	Ieteicamais izlaišanas laiks (mēnesis)
Alata	vienvasaras	2 g	VI-IX
Līdaka	kāpuri	-	III-V
	Vienvasaras mazuļi**	1- 30g*	V-X
Zandarts	Vienvasaras mazuļi**	1- 30g*	VII-X
Vēdzele	kāpuri	-	III-IV
	Vienvasaras mazuļi**	8-30 g	VII-IX
Sīga	Vienvasaras mazuļi	2-30g	VI-IX
Strauta forele	Vienvasaras mazuļi	2-8 g	VI-IX

Taimiņš	Smolti viengadnieki	15 g	IV beigas
	Smolti divgadnieki	50 g	IV beigas

Atbilstoši pašvaldību un/vai ūdenstilpju apsaimniekotāju iesniegtajiem Zivju fonda projekta pieteikumiem tiks paredzētas konkrētas izlaišanas vietas, zivju sugas, to vecums un attīstības stadija, apjomi.

Ieteikumi 4.rīcības virziena (Zušu krājumu pārvaldība) īstenošanai:

Stikla zušu ielaišana 2011.- 2014. gadā visumā uzskatāma par pamatotu un veiksmīgu. Saskaņā ar monitoringa datiem pieaudzis konstatēto zušu skaits un to skaits uz monitoringa laikā apzvejoto platību. Turpmāk tiek rekomendēts:

- Turpināt zuša ielaišanu stikla zušu stadijā. Zuša ielaišanas sezona ir maija mēnesis.
- Zuša ielaišana dažādos upju baseinu apgabalos būtu veicama trīs gadus – 2017., 2018. un 2019.gadā, lai būtu garāks starpperiods no iepriekšējās ielaišanas reizes 2011.-2014.gadā (un iespējamās nākamās, turpmākajā plānošanas periodā, ja tas būs nepieciešams), kad varētu noteikt zušu vecumu, novērtēt to mirstību un migrāciju no upēm un ezeriem uz jūru.
- Upju un ezeru sarakstu, kuri nodrošina zušu migrāciju un, kur paredzēts veikt stikla zušu ielaišanu un to kopējo skaitu, salīdzinājumā ar 2011.-2014. gadu nav nepieciešams mainīt.
- Relatīvais zušu ielaišanas daudzums uz 1/ha atstājams iepriekšējais - 100 eks./ha.
- No organizatoriskā viedokļa, lai veiktu saņemto stikla zušu izlaišanu pēc iespējas ātrāk, ērtāk ielaišanu sadalīt pa sekojošiem reģioniem:
 - Vidzemes un Zemgales reģiona (Gaujas un Lielupes upju baseinu apgabali) upēs un ezeros;
 - Kurzemes reģiona (Ventas upju baseinu apgabals) upēs un ezeros;
 - Daugavā, tās attekās un ar Daugavas lejteci savienotajos ezeros.
- Kopējais 2017.-2019.gadā ielaižamais stikla zušu apjoms – 2 435 400 gab.

Plānotie zušu mazuļu ielaišanas apjomi Gaujas un Lielupes upju apgabalos 4.rīcības virziena īstenošanai

Gads nākamajā periodā	Gads iepriekšējā periodā	Upju baseina apgabals	Upe vai ezers	Stikla zušu skaits
2017	2012	Gauja	Burtnieku ezers	400 600
			Dūņezers	27 900
			Lilastes ezers	19 100
			Dzirnezers	17 300
			Limbažu Lielezers	25 400
			Gauja	106 000
			Pēterupe	4 000
			Vitrupe	3 700
			Svētupe	4 000
			Salaca	15 000
		Lielupe	Lielupe	96 000
			Mūsa	16 000
			Mēmele	35 000
			Iecava	10 000
			Babītes ezers	250 000
		Kopā gadā	1 030 000	

Plānotie zušu mazuļu ielaišanas apjomi Ventas un Daugavas upju baseinu apgabalos 4.rīcības virziena īstenošanai

Gads nākamajā periodā	Gads iepriekšējā periodā	Upju baseina apgabals	Upe vai ezers	Stikla zušu skaits
2018	2014	Venta	Liepājas ezers	371 500
			Durbes ezers	59 800
			Puzes ezers	51 000
			Vilgāles ezers	24 200
			L. Nabas ezers	7 000
			M. Nabas ezers	6 900
			Bārta	15 000
			Saka	5 000

			Tebra	8 000
			Durbe	5 000
			Rīva	2 500
			Venta	100 000
			Abava	22 000
			Užava	6 000
			Irbe	14 000
			Stende	8 000
			Rinda	2 500
			Roja	7 000
			Kopā gadā	715 400
2019	2011	Daugava	Ķīšezers	170 400
			Juglas ezers	54 000
			L. Baltezers	59 800
			M. Baltezers	19 600
	2014		Daugava un attekas	284 000
			Jugla	15 200
			Lielā Jugla	40 000
			Mazā Jugla	23 000
			Buļļupe	24 000
			Kopā gadā	690 000

Ieteikumi 5.rīcības virziena (Zivju resursu mākslīgās atražošanas zinātniskā novērtējuma nodrošināšana) īstenošanai:

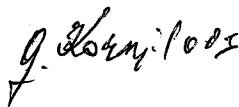
1. Visu izlaižamo lašu un taimiņu smoltu iezīmēšana ar taukspuras nogriešanu.
2. Taimiņu smoltu (2000 gab./gadā), lašu smoltu (2000 gab./gadā) un līdakas vienasaras mazuļu (2000 gab./gadā) iezīmēšana ar piekarzīmītēm un datu bāzes uzturēšana ar informāciju par iezīmēto zīmīšu atgriešanu.
3. Datu par iezīmētajām zivīm atgūšanas efektivitātes uzlabošana - atlīdzības atjaunošana makšķerniekiem un zvejniekiem par ziņojumiem par iezīmētajām zivīm.
4. Dažādu vecumu līdaku un zandartu mazuļu izlaišanas efektivitātes novērtējums.
5. Jaunu metožu izstrādāšana nēģu atražošanai.
6. Makšķernieku aptauja pie ezeriem, kur veikta resursu papildināšana, par lomu apjomu un sugu sastāvu.

7. Sabiedrības informēšanas pasākumi par zivju resursu atražošanas un krājumu papildināšanas jautājumiem: preses relīzes, semināri, publikācijas.

Vispārēji priekšlikumi zivju resursu atražošanas pasākumu pilnveidošanai:

1. Gadījumos, ja ezerā tiek veikta zandartu un līdaku vaislinieku zveja, tad tajā jāizlaiž noteikts skaits attiecīgās sugas kāpuru vai mazuļu skaits, lai kompensētu zivju vaislinieku ieguvu šajā ezerā.
2. Būtu vēlams pašvaldībām vai ezeru apsaimniekotājiem uzlikt par pienākumu nodrošināt sadarbību un saskaņot vaislinieku zveju ezerā, ja iepriekšējos 5 gados vismaz 2 reizes ezerā ir atražošanas plāna ietvaros ielaistas zivis, neatkarīgi no zivju sugas.
3. Līdz 2020. gadam visām zivju audzētavām, kuras piedalās un arī nākotnē plāno piedalīties zivju resursu atražošanā, jāizveido savi vaislas zivju ganāmpulki (izņemot ceļotājzivis), bet vaislinieku zveja dabiskos ūdeņos (upēs un ezeros) nārsta ganāmpulka papildināšanai atļaujama tikai atsevišķos gadījumos (ne biežāk kā vienu reizi 3 gados) un nelielos apjomos (tikai 10 % no ganāmpulka apjoma) – tikai ganāmpulka ģenētisko resursu uzlabošanai un/vai ganāmpulka pirmreizējai iegūšanai.
4. No 2017. gada jāparedz līdaku kāpuru iezīmēšanas uzsākšana ar organiskajām krāsvielām, bet līdz 2020. gadam jāveic 100% līdaku mazuļu iezīmēšana kāpuru stadijā (pirms izlaišanas dīķī) un atražošanai izmantojamas tikai tās līdakas, kuras ir iezīmētas.
5. Uzlabojama makšķernieku lomu uzskaitē, lai novērtētu papildināmo publiski pieejamo ūdeņu un pārējo upju un ezeru zivju ieguves iespējas, nosakot to pieaugumu atražošanas pasākumu ietekmē.

Ar cieņu
Zivju resursu pētniecības
departamenta vadītājs

Georgs Korņilovs